

Jaarverslag rekenkamercommissie BUCH 2016

(Vastgesteld in de rekenkamercommissievergadering van 18 april 2017)

Inhoud

Inleiding	2
Samenstelling van de rekenkamercommissie	3
Missie van de rekenkamercommissie	4
Activiteiten, onderzoeken en rekenkamerbrieven in 2016	5
Bijeenkomsten van de rekenkamercommissie in 2016	8
Verantwoording budget 2016	9
Groslijst onderzoeksonderwerpen 2016	11

Inleiding

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u het jaarverslag van de Rekenkamercommissie BUCH 2016 aan. 2016 was het eerste jaar waarin de Rekenkamercommissie in BUCH-verband en in deze samenstelling actief was.

2016 was daarmee een opstartjaar, waarin veel zaken nieuw moesten worden ingericht en opgezet. Dit betrof zowel de werkwijze van de rekenkamercommissie zelf, als de relaties met de gemeenteraden, de griffies en met de ambtelijke organisatie(s). Daarin is in 2016 de nodige tijd geïnvesteerd, zodat 2016 met recht als een aanloopjaar kan worden beschouwd. Inmiddels zijn veel zaken nader geregeld, maar we verwachten dat het ook in 2017 - voor alle partijen - soms nog ietwat zoeken kan zijn naar de beste werkwijze.

Na onze installatie in januari 2016 hebben wij kennis gemaakt met alle vier de gemeenteraden en daarbij zoveel mogelijk potentiële onderzoeksonderwerpen opgehaald. We hebben daarmee een voorraadagenda opgesteld, die wij permanent beheren en die een open karakter heeft: er kunnen onderwerpen bij komen of afgaan. Diverse partijen kunnen onderwerpen aandragen: raadsleden, burgers, rekenkamercommissieleden zelf, etc. Van deze lijst selecteren wij in principe onze onderzoeksonderwerpen.

We hebben in 2016 twee onderzoeken geïnitieerd: een groot onderzoek naar Grondbeleid/Grondexploitatie, dat alle vier de gemeenten bestrijkt. Daarnaast een quickscan naar het Groenbeleid/Bomenbeleid in Castricum. Beide onderzoeken lopen over de jaargrens heen tot in 2017.

Daarnaast hebben we bij alle vier de gemeenten geïnventariseerd in hoeverre er onderzoeken ex art 213a Gemeentewet waren gedaan. Een brief met onze bevindingen en met aanbevelingen is naar alle vier de gemeenteraden gestuurd en is inmiddels in zeker twee gemeenten behandeld, waarbij de gemeenteraden de aanbevelingen hebben overgenomen en aan het college om nadere actie hebben gevraagd.

Voor suggesties voor nieuwe onderzoeken houden wij ons altijd aanbevolen.

Mede namens Joke Jong en Sjoerd Keulen,

Judith de Groot
Voorzitter

Samenstelling van de rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie bestaat uit drie onafhankelijke externe leden. De leden hebben uit hun midden een voorzitter benoemd. De leden zijn benoemd tot de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018. Deze termijn kan éénmaal verlengd worden.

De leden

Mevrouw drs. Judith de Groot, voorzitter

Mevrouw drs. Joke Jong

De heer dr. Sjoerd Keulen

Missie van de rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie spreekt de ambitie uit dat zij door middel van onafhankelijk, professioneel en relevant onderzoek een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van het bestuur van de gemeenten BUCH en dat de resultaten van het onderzoek een bijdrage zullen leveren aan de versterking van de controlerende, volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol van de gemeenteraden.

(Onderzoeksprotocol Rekenkamercommissie gemeenten BUCH, 9 februari 2016).

Activiteiten, onderzoeken en rekenkamerbrieven in 2016

Voorzitter, reglement van orde, onderzoeksprotocol

Na de installatie van de rekenkamercommissie op 28 januari 2016 schreef de Verordening gemeenschappelijke rekenkamercommissie BUCH 2015 voor dat de leden uit haar midden een voorzitter kozen. Mevrouw De Groot werd met algemene stemmen verkozen tot voorzitter. De verordening schreef verder voor dat er een reglement van orde en een onderzoeksprotocol werden opgesteld. Deze beide stukken zijn vastgesteld in de rekenkamercommissievergadering van februari 2016 en daarna verzonden naar alle gemeenteraden.

Kennismaking met de gemeenteraden en voorraadagenda

Naast het inrichten van de formele organisatie van de rekenkamercommissie heeft de commissie zich beijverd om zich zo snel mogelijk te introduceren bij alle gemeenteraden en een overzicht te krijgen van levende onderzoeksonderwerpen. Na een 'rondje' langs de raden is op 9 mei 2016 een voorraadagenda van onderwerpen opgesteld door de rekenkamercommissie. Deze treft u als bijlage aan.

Onderzoek grondexploitatie

In dit 'rondje' langs de verschillende gemeenteraden kwam al snel het onderwerp grondbeleid/ grondexploitatie naar voren als onderzoekswaardig onderwerp. Het onderwerp voldoet aan selectiecriteria 1, 2, 3 én 4 uit het onderzoeksprotocol:

Het is ondoorzichtig voor raadsleden, is financieel -technisch ingewikkeld, het is moeilijk voor de Raad om zijn kaderstellende en controlerende rol goed in te vullen en de financiële en maatschappelijke risico's voor de gemeente kunnen groot zijn. En het speelt in alle vier de gemeenten, zodat we konden beginnen met een onderzoek waar alle vier de gemeenten wat aan hebben.

Toen de keus was gemaakt heeft de Rekenkamercommissie eerst zelf een korte inventarisatie gedaan van de vier begrotingen van Bergen, Castricum, Uitgeest en Heiloo voor wat betreft de Ruimtelijke Ordening-programma's en de paragrafen grondbeleid.

Ook zijn onderzoeksrapporten van andere rekenkamers over grondbeleid en grondexploitatie bekeken. In de afgelopen jaren is dit onderwerp meermaals onderzocht, zodat er ook goede voorbeelden waren waar we gebruik van konden maken¹.

Vervolgens is een onderzoeksvoorstel opgesteld. Dit is in de klankbordgroepvergadering van 25 mei 2016 met de raadsleden van de vier gemeenten besproken.

Omdat de leden van de rekenkamercommissie het onderzoek niet zelf konden verrichten, is het onderzoek uitbesteed. Op basis van het onderzoeksplan dat door de rekenkamercommissie is opgesteld zijn drie offertes uitgebracht door externe onderzoekers. Vervolgens is met hen een gesprek gevoerd. De aanbesteding werd in juni 2016 afgerond. In de zomer heeft vervolgens een startgesprek plaatsgevonden met ambtelijk betrokkenen uit alle vier gemeenten. Diverse malen zijn voortgangsgesprekken gehouden met de onderzoeker; ook heeft de voorzitter van de RKC gedurende het onderzoek enkele van de interviews bijgewoond.

¹ Onder meer onderzoeken uit Breda, Haarlem, Rotterdam, Deventer, St Michielsgestel en Putten /Nunspeet /Elburg Oldebroek. Deze laatste eveneens een gezamenlijke rekenkamer van vier gemeenten

Het eindrapport is begin 2017 beschikbaar gekomen voor ambtelijk en bestuurlijk hoor- en wederhoor. We verwachten het eindrapport nog voor de zomer van 2017 met de gemeenteraadsleden te kunnen bespreken.

Rekenkamerbrief over doelmatigheidsonderzoek

Op 24 oktober 2016 heeft de rekenkamercommissie een brief geschreven over de staat van doelmatigheidsonderzoeken die op basis van artikel 213a Gemeentewet uitgevoerd worden. De rekenkamercommissie concludeerde dat doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek de afgelopen jaren in de vier gemeenten weinig aandacht heeft gekregen. Hierdoor wordt het budgetrecht van de raadsleden niet ten volle benut. Doordat in geen van de vier gemeenten het vastgestelde aantal doelmatigheidsonderzoeken wordt behaald, wordt in geen van de vier gemeentes door het college volledig voldaan aan de verantwoordingsplicht aan zowel de raad als de burgers. Wij merkten op dat de doelmatigheidsonderzoeken een gedeelde verantwoordelijkheid zijn van zowel college als raad en riepen daarom op tot een dialoog tussen raad en college over hoe de doelmatigheidsonderzoeken in de toekomst beter kunnen worden ingevuld. We deden daartoe een zevental aanbevelingen. Inmiddels is de brief in verschillende gemeenten besproken, waarbij de aanbevelingen door de raad zijn overgenomen.

Verkenning onderzoeken Noord-Hollandse rekenkamercommissies

In 2016 is de rekenkamercommissie BUCH tweemaal benaderd om te participeren in een onderzoek dat een groter gebied in Noord-Holland bestreek. Allereerst een onderzoek naar de veiligheidsregio dat geëntameerd was door de rekenkamercommissie Waddeneilanden. Het onderzoek gaat over de vraag welke invloed de gemeenteraad van Texel heeft op de besluitvorming binnen de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord. Het onderzoek spitst zich toe op de besluitvorming over de kostenverdeelsleutel. De commissie heeft besloten niet aan dit onderzoek mee te doen omdat het onderzoek te sterk uitging van de vraag van Texel en dat maakt het minder waardevol voor onze gemeenten.

Daarnaast is verkend of de commissie wilde participeren in een onderzoek met verschillende rekenkamercommissies in een opvolgingsonderzoek naar de zeggenschap van gemeenten in de afvalcentrale HVC Alkmaar. Aan een eerder onderzoek hadden enkele van de voorgangers van de huidige rekenkamercommissie meegedaan. Vanwege de korte tijd die sindsdien verstreken was leek een opvolgingsonderzoek niet zinvol. Daarbij heeft de rekenkamercommissie ook meegewogen de wens van raadsleden dat de rekenkamercommissie onderzoek doet dat rechtstreekse en bruikbare resultaten oplevert voor de eigen gemeenten.

Afstemming kost tijd

Terugblikkend op het eerste jaar constateert de rekenkamercommissie dat het proces van afstemmen met de klankbordgroep alsook met de vier gemeenteraden tijd kost.

Dit geldt eveneens voor de het informeren van en afstemmen met de ambtelijke organisatie. Zeker wanneer onderzoeken alle vier de gemeenten bestrijken, duurt het relatief lang voordat alle informatie verzameld is en kost het tijd om de juiste contactpersonen te vinden en om agenda's af te stemmen.

Ook ziet de rekenkamercommissie nog onwennigheid over de positie van de commissie en in de afstemming tussen griffie, ambtelijke organisatie en de commissie. Verzoeken tot opvraging van gegevens

worden niet vanzelf beantwoord. De rekenkamercommissie moest geregeld rappelleren en betrokkenen extra tijd gunnen om alsnog de gevraagde gegevens te krijgen. Dit komt volgens de rekenkamercommissie zeker niet voort uit onwil. Integendeel : de rekenkamercommissie heeft het gevoel dat zij door alle partijen serieus wordt genomen. Maar het gehoor geven aan verzoeken kost tijd en moet worden ingepast in werkprocessen. Helaas leidt dit toch tot vertragingen en belemmert in die zin de verrichten van de rekenkamercommissie.

De rekenkamercommissie ziet van haar kant een mogelijkheid tot verbetering in het verder aanhalen van de contacten en het geregeld rappelleren.

Bijeenkomsten van de rekenkamercommissie in 2016

De rekenkamercommissie is op 28 januari 2016 geïnstalleerd. Voor de installatie is de rekenkamercommissie op 16 december 2015 voor het eerst bij elkaar gekomen.

De rekenkamercommissie heeft in 2016 negenmaal regulier vergaderd.

Daarnaast heeft de rekenkamercommissie vier kennismakingsgesprekken gevoerd met alle vier de gemeenteraden in maart en april. Naast kennismaking en een introductie op het werk van de rekenkamercommissie zijn hier ook mogelijke onderzoeksonderwerpen uitgewisseld. Deze zijn opgenomen op de Voorraadagenda, die voor de rekenkamercommissie leidend is bij de keuze van onderzoeksonderwerpen.

De rekenkamercommissie heeft in 2016 éénmaal overleg gevoerd met de klankbordgroep en daarnaast met alle vier de gemeenteraden (d.w.z raadscommissies).

Tijdens de vergadering van 25 mei 2016 met de klankbordgroep heeft de rekenkamercommissie het reglement van orde en onderzoeksprotocol besproken.

De voorzitter van de rekenkamercommissie heeft het jaarcongres bezocht van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies.

De rekenkamercommissie werd aanvankelijk in haar werkzaamheden ondersteund door de griffie van Bergen. Later in het jaar is een andere taakverdeling afgesproken en heeft de voorzitter van de rekenkamercommissie zelf de ondersteunende werkzaamheden verricht. Omdat dit geen goed werkende situatie oplevert heeft zal in 2017 eigen secretariële ondersteuning worden ingehuurd.

Verantwoording budget 2016

Begroting 2017	Realisatie 2016	Budget 2016
Toelage		€ 75.500,00
Onderzoek Grondexploitatie (1 ^e helft)	€ 17.250,00	
Vergoeding leden (inclusief reis- en verblijfkosten raad en commissie)	€ 12.255,00	
Vergaderkosten	€ 273,00	
Trainingen en abonnementen	€ 700,00	
Reservevorming voor 2017	€ 37.750,00	
Totaal	€ 68.298,00	

De posten zijn op de volgende wijze tot stand gekomen.

Toelage 2016: De toelage is conform artikel 4.1 van de Samenwerkingsovereenkomst Rekenkamercommissie BUCH bepaald op €0,75 per inwoner. Gezamenlijk hadden de BUCH-gemeenten volgens het CBS in 2016 100.596 inwoners. De totale toelage is vastgesteld op € 75.500.

De bijdragen per gemeenten zijn als volgt:

Bijdragen gemeenten t/m 18 mrt 2018	Bijdrage in €	Percentage
€ 10.000 voor Uitgeest (13.346 inw.);	10.000	13,25%
€ 26.000 voor Castricum (34.288 inw.);	26.000	34,44%
€ 17.000 voor Heiloo (22.636 inw.);	17.000	22,52%
€ 22.500 voor Bergen (30.076 inw).	22.500	29,80%
Totaal	75.500	100,00%

Onderzoek Grondexploitatie: Dit zijn de kosten van het rekenkamercommissie naar de doeltreffendheid en doelmatigheid naar grondexploitatie in alle vier de gemeenten. In 2016 zijn twee facturen voor het onderzoek betaald, de laatste factuur is in 2017 betaald; het totale onderzoek kostte 24.900 euro.

Vergoeding leden: De bedragen zijn vastgesteld in artikel 6 van de verordening rekenkamercommissie BUCH 2015. Dit bedrag is inclusief reis- en verblijfkosten van gemeenteraden en rekenkamercommissie.

Vergaderkosten: Dit zijn de reiskosten en de kosten voor het vergaderen van de leden. Hierbij kijken wij naar de meest kostenefficiënte plaats en wijze van de vergaderingen van de leden van de rekenkamercommissie.

Trainingen en abonnementen: Dit zijn de kosten het lidmaatschap van Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK).

Reservevorming 2017: Conform artikel 4.6 van de Samenwerkingsovereenkomst is reservevorming tot 50% van het jaarbudget mogelijk. Door het opstarten van de rekenkamercommissie in 2016 hebben wij minder onderzoeken uitgevoerd dan normaal. Hierdoor is in 2016 meer dan 50% van het jaarbudget (€37.7500) van het jaarbudget overgebleven. Dit bedrag wordt meegenomen voor 2017 en komt dan

geheel ten goede aan het doen van onderzoek. Na deze reservevorming blijft een onderrealisatie van €7.202 over.

Gelet op het artikel 3 van het samenwerkingsovereenkomst streven wij naar een verdeling van 70% onderzoekskosten en 30% andere kosten. In 2016 heeft de rekenkamercommissie 56% budget aan onderzoekskosten besteed. Ten opzichte van het jaarbudget was dit 23%. Dit lage percentage wordt veroorzaakt doordat 2016 een aanloopjaar was. Wanneer we de reservevorming meerekenen als onderzoekskosten – deze reserve zal geheel aan onderzoek worden besteed in 2017 – is in 2016 73% van het totaalbudget voor onderzoek benut.

De kosten van de rekenkamercommissie zelf zijn in 2016 beperkt gebleven. Dat komt deels door lage vergaderkosten en beperkte declaraties, deels doordat de Rekenkamercommissie in 2016 geen eigen secretariële ondersteuning heeft gehad. De desbetreffende werkzaamheden zijn aanvankelijk door de griffie Bergen verricht en later door (met name de voorzitter van de) rekenkamercommissie zelf. Dit is geen optimale situatie. In 2017 zal de rekenkamercommissie eigen secretariële ondersteuning inhuren. De kosten van de rekenkamercommissie zullen in 2017 daardoor hoger uitkomen dan in 2016.

Vorraadagenda onderzoeksonderwerpen 2016

Op 9 mei 2016 hebben wij de vier gemeenteraden de volgende onderzoeksonderwerpen

Op deze voorraadagenda staan de onderwerpen die zijn genoemd in de raads- en auditcommissies van Bergen, Heiloo, Castricum en Uitgeest, en/of die al op eerdere groslijsten voorkwamen.

- De decentralisaties in het sociaal domein.

Visie Rekenkamercommissie: dit kan het best worden onderzocht in 2017 of 2018, als de uitvoeringspraktijk vorm heeft gekregen. Dan kan een oordeel worden gevormd over de recht- en doelmatigheid en over de mate waarin de gemeenteraden sturing kunnen geven. Onderwerp is voor alle vier de gemeenten van groot belang.

- Wijkgericht werken, bewonersparticipatie, dorpsgesprekken etc. (Bergen)

Wijkgericht werken (Castricum) komt niet van de grond: experimenten in Limmen en Bakkum zijn niet gelukt.

Visie Rekenkamercommissie: dit is van belang om verschillende gemeenten uit meerdere kernen bestaan en het een specifieke uitdaging blijft om bewoners in die situatie te betrekken. In 2017 of 2017 zou een quickscan kunnen worden gedaan naar de genoemde specifieke experimenten. Het is aannemelijk dat de uitkomsten van zo'n quickscan voor alle vier de gemeenten van belang zijn. De quickscan kan worden uitgebreid naar een breder onderzoek naar de communicatie met de burger in alle vier de gemeenten.

- Kunnen bezwaar -en beroepsprocedures worden voorkomen door een betere communicatie met de burger/ betere reactie op vragen en klachten?

Visie Rekenkamercommissie: kan in 2017 worden onderzocht. Eventueel in relatie met het voorgaande punt.

- Doelmatigheid en Effectiviteit van dienstverlening aan de burger (bijv. het klantcontactcentrum etc.)

Visie Rekenkamercommissie: kan worden onderzocht in relatie met het voorgaande punt.

- Gemeentelijk groen (Castricum: wat is er terecht gekomen van de nota *Terzake* uit 2011 ?)

Visie Rekenkamercommissie: eventueel een quickscan in 2016 of in 2017, kan ook leerzaam zijn voor de andere gemeenten

- Subsidiebeleid, subsidies.

Visie Rekenkamercommissie: relevant onderwerp om te onderzoeken; kan ik in elk jaar

- Heeft de Raad voldoende sturingsinformatie op basis van de begroting/ jaarrekening en andere P&C stukken?

Visie Rekenkamer commissie: onderzoeken na afronding van de integratie van de P&C cyclus in BUCH verband, bijvoorbeeld in 2018.

- Verbonden partijen, regionale samenwerking, RUD, brandweer, etc.

Visie Rekenkamercommissie: in 2016 betrokken blijven bij het onderzoek van de rekenkamer van Texel naar de Veiligheidsregio NHN (ook Bergen, Castricum en Heiloo zijn daarbij aangesloten). In 2016 ook betrokken blijven bij het vervolg van het onderzoek naar de HVC Alkmaar.

Onderwerpen die in de visie van de Rekenkamercommissie na 2018 aan bod kunnen komen:

Reddingsbrigade Castricum: is het beter om samen te werken?

Hoogte van de Afvalstoffenheffing, reinigingsheffing: is de kostentoerekening juist?

Innovatiefonds Toerisme van de gemeente Bergen.

Bewoning recreatiewoningen

Parkeerbeleid, parkeerkosten

Handhaving bouwvergunningen.